

МОНІТОРИНГ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ М. ТЕРНОПОЛЯ НА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЦІЛІ

MONITORING OF BUDGET EXPENSES OF THE CITY OF TERNOPIL FOR SOCIAL AND CULTURAL GOALS

У статті здійснено моніторинг видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі. З'ясовано, що видатки бюджету соціально-культурного призначення передбачають фінансування освіти, культури та мистецтва, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, соціальне забезпечення. Виявлено, що понад 3/4 усіх коштів бюджету м. Тернополя витрачається на соціально-культурні цілі. Структурний аналіз видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі дав змогу виявити, що основна їх частина припадає на соціальний захист і соціальне забезпечення, а також на оплату праці та єдиний соціальний внесок працівників соціальної сфери; при цьому капітальні видатки на розвиток соціально-культурної сфери є незначними. Запропоновано напрями підвищення результативності фінансування закладів соціальної сфери шляхом вкладення коштів у їх розвиток та підвищення доступності послуг для широких верств населення незалежно від місця проживання та матеріального становища.

Ключові слова: видатки бюджету, видатки бюджету на соціально-культурні цілі, видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, видатки бюджету на охорону здоров'я, видатки бюджету на освіту, видатки бюджету на культуру та мистецтво, видатки бюджету на фізичну культуру і спорт.

В статті осуществлен мониторинг расходов бюджета г. Тернополя на социально-культурные цели. Выяснено, что расходы бюджета социально-культурного назначения предусматривают финансирование образования, культуры и искусства, здравоохранения, физической культуры и спорта, социальное обеспечение. Установлено, что более 3/4 всех средств бюджета г. Тернополя расходуются на социально-культурные цели. Структурный анализ расходов бюджета г. Тернополя на социально-культурные цели позволил выявить, что их основная часть приходится на социальную защиту и социальное обеспечение, а также на оплату труда и единый социальный взнос работников социальной сферы; при этом капитальные расходы на развитие социально-культурной сферы незначительны. Предложены направления повышения результативности финансирования учреждений социальной сферы путем вложения средств в их развитие и повышение доступности услуг для широких слоев населения независимо от места проживания и материального положения.

Ключевые слова: расходы бюджета, расходы бюджета на социально-культурные цели, расходы бюджета на социальную защиту и социальное обеспечение, расходы бюджета на здравоохранение, расходы бюджета на образование, расходы бюджета на культуру и искусство, расходы бюджета на физическую культуру и спорт.

УДК 336.1: 352

<https://doi.org/10.32843/infrastruct34-40>

Коваль С.Л.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів імені С.І. Юрія
Тернопільський національний
економічний університет

Сидор І.П.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів імені С.І. Юрія
Тернопільський національний
економічний університет

The article discusses budget expenses of the city of Ternopil for social and cultural goals. Budget expenses of social and cultural assignment foresee financing of education, culture and arts, health protection, physical training and sports, social provision. Expenses for social and cultural goals are directed at provision of well-being and social protection of the population, assisting in improvement of health, providing possibilities for realization of human abilities. Budget expenses for social and cultural goals carry out four main functions: servicing which assists successful functioning of subjects of social infrastructure; protective, directed at creation of conditions for growing of human possibilities; reproductive which foresees reproduction and development of human potential, widening and obtaining of knowledge, access to means of existence; balancing of interests of modern and future generations. It was discovered that in the city of Ternopil 75% of local budget funds is carried out for financing of expenses of social and cultural assignments. Structural analysis of budget expenses of the city of Ternopil for social and cultural goals let us lead to conclusion that most of expenses are directed for social provision and social protection, as well for payment of labor and single social payment of social workers; nevertheless capital expenses for development of social and cultural sphere is insignificant. In the process of estimating of dynamics of budget expenses for social protection of the population it has been manifested that the costs are mainly directed at realization of passive social support program (payment for housing expenses for the population and support for families with children and indigent families). That is why their effectiveness remains low, as they do not influence the increase of people's income. It was proven that growing of the volume of expenses for social protection and social provision has to activate the means directed at reduction of the level of poverty of the population, motivating citizens to obtaining additional labor income. Suggested way of rising of effectiveness of financing of the bodies of the given sphere can be achieved by way of investment of costs into development and rising of accessibility of services for wide layers of the population regardless of the place of living and material status.

Key words: budget expenses, budget expenses of socio-cultural purposes, budget expenses of social provision, budget expenses of health care budget, budget expenses of education, budget expenses of culture and arts, budget expenses of physical training and sports.

Постановка проблеми. У сучасних умовах зростає інтерес держави до проблем людини, який передбачає захист прав і свобод, забезпечення достойних умов життя за задоволення як індивідуальних, так і колективних потреб громадян. Місцеві бюджети забезпечують фінансування видатків, що спрямовані на підвищення рівня життя населення, вирішення проблеми соціального та економічного розвитку територій. Саме тому в умовах стабільного зростання потреб суспільства особливої актуальності набувають питання, пов'язані із

дослідженням видатків місцевих бюджетів на соціально-культурні послуги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В економічній літературі дослідженню видатків місцевих бюджетів соціально-культурного призначення приділяли увагу такі вітчизняні науковці, як: Л. Богуш, Б. Данилишин, В. Дем'янишин, О. Кириленко, В. Куценко, Е. Лібанова, О. Палій, В. Скуратівський, О. Тулай, Б. Шулюк, С. Юрій. Незважаючи на ґрунтовні наукові напрацювання вітчизняних учених з цієї проблематики, значущість зазначе-

них проблем в умовах постійних змін бюджетного законодавства зумовлює необхідність подальшого їх дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є моніторинг видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі та обґрунтування напрямів підвищення результативності видатків місцевих бюджетів у контексті забезпечення соціально-економічного розвитку територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Людина, її життя та здоров'я, особисті інтереси є об'єктом соціальної функції держави [1]. Важливе місце у задоволенні матеріальних та духовних потреб громадян займають місцеві бюджети, оскільки вони є фінансовою базою фінансування соціально-культурної сфери.

Досліджуючи видатки бюджету, вчені С. Юрій та В. Дем'янишин поділяють їх залежно від ролі і місця у виробництві ВВП на дві групи: видатки, які пов'язані із розвитком виробничої сфери, та видатки, що забезпечують функціонування та розвиток соціальної сфери [2, с. 168].

У процесі аналізу поглядів науковців щодо складових частин видатків бюджету соціально-культурного призначення виявлено близькі за змістом підходи до їх класифікації. Так, на думку Е. Лібанової, О. Палія та В. Скуратівського, до сфери соціально-культурних послуг належать: освіта, культура та мистецтво, охорона здоров'я, фізична культура і спорт, соціальне забезпечення, охорона навколишнього середовища [3, с. 98]. В. І. Куценко та С. І. Бандур до видатків на соціально-культурні послуги крім вище названих відносять видатки на фінансування засобів масової інформації [4, с. 111].

На думку Б.С. Шулюк, видатки на соціально-культурні цілі спрямовані забезпечити добробут та достатній рівень соціального захисту населення, сприяти здоровому способу життя та оздоровленню, надавати можливості для реалізації людських здібностей тощо [5, с. 12].

Досліджуючи видатки на соціально-культурні цілі, Б. Данилишин, Д. Клиновий, П. Левін, Т. Пепа вказують на їх характерні ознаки: безкоштовність надання громадянам; переважання фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів; доступність для всіх громадян [6, с. 89].

О.І. Тулай розглядає видатки бюджету соціально-культурного призначення як процес виділення та розподілу фінансових ресурсів із бюджетів різного рівня з метою відтворення й розвитку людського потенціалу, задоволення потреб теперішнього та прийдешніх поколінь [7, с. 137]. При цьому, на думку науковця, видатки бюджету на соціально-культурні цілі виконують чотири основні функції:

- обслуговуючу, яка сприяє успішному функціонуванню об'єктів соціальної інфраструктури;
- забезпечувальну, спрямовану на створення умов для зростання можливостей людини;
- відтворювальну, яка передбачає в розвиток людського потенціалу (довготривале та здорове життя, розширення та здобуття знань, доступ до засобів існування);
- збалансовуючу – для зрівноваження інтересів теперішнього та наступних поколінь [7, с. 138].

В Україні фінансування видатків соціально-культурного призначення переважно здійснюється із місцевих бюджетів. Аналіз динаміки та структури видатків на соціально-культурні цілі бюджету м. Тернополя дав змогу визначити їх місце у видатках бюджету (табл. 1).

Оцінка показників табл. 1 свідчить, що понад 3/4 усіх коштів бюджету м. Тернополя витрачається на соціально-культурні цілі. Так, питома вага цієї групи видатків упродовж 2015–2018 рр. становила 76,0–78,6%. При цьому частка видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі суттєво не змінювалась, однак їх абсолютний обсяг стабільно зростає: від 943,4 млн. грн. у 2015 р. до 1901,5 млн. грн. у 2018 р.

Таблиця 1

Динаміка та структура видатків на соціально-культурні цілі у бюджеті м. Тернополя за 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млрд. грн.	Питома вага, %
Освіта	368,4	29,7	495,5	28,7	709,9	29,9	846,1	34,5
Охорона здоров'я	184,3	14,8	186,2	10,8	250,2	10,5	286,6	11,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення	332,9	26,8	561,7	32,6	806,1	34,0	684,7	27,9
Культура і мистецтво	38,2	3,1	44,1	2,6	64,1	2,7	46,9	1,9
Фізична культура і спорт	19,6	1,6	21,9	1,3	35,6	1,5	37,2	1,5
Разом видатків на соціально-культурні цілі	943,4	76,0	1309,4	76,0	1865,9	78,6	1901,5	77,5
Всього видатків	1241,4	100	1723,7	100	2372,2	100	2454,4	100

Джерело: сформовано на основі: [8]

Моніторинг структури видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі у динаміці свідчить, що найбільшою питомою вагою вирізняються видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення (26,8–34%). Значні обсяги видатків цієї групи зумовлено соціально-економічною нестабільністю в державі, зниженням доходів громадян, зростанням рівня бідності населення. Адже соціальні трансферти у різних їх формах спрямовані на зниження гостроти соціальних проблем та забезпечення найбільш потребуючим верствам населення матеріального добробуту на рівні мінімальних соціальних стандартів (табл. 2).

У видатках бюджету м. Тернополя на соціальний захист і соціальне забезпечення найбільшою питомою вагою вирізняються виплати населенню на оплату житлово-комунальних послуг (субсидії), причому починаючи із 2016 р. їх питома вага становила більше половини видатків цієї групи (табл. 2).

У сучасних умовах житлова субсидія є інструментом захисту окремих категорій споживачів житлово-комунальних послуг. За даними Державного комітету статистики України, у 2018 р. для отримання субсидій на часткове відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг звернулися 7471,5 тис. домогосподарств, причому призначено субсидії 6537,7 тис. домогосподарств. Порівняно з 2017 р. кількість таких домогосподарств зменшилася на 25,8% [9]. У 2018 р. 18 267 сімей отримували субсидію на відшкодування витрат на житлово-комунальні послуги із бюджету м. Тернополя [10].

Значною питомою вагою у видатках на соціальний захист та соціальне забезпечення бюджету

м. Тернополя вирізняються видатки на допомогу сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям. Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» передбачено надання державної грошової допомоги сім'ям з дітьми за рахунок коштів державного бюджету через механізм надання субвенцій місцевим бюджетам. В Україні є такі види державної допомоги сім'ям з дітьми:

- допомога, пов'язана із вагітністю та пологами;
- одноразова допомога, що виплачується при народженні дитини;
- допомога при усиновленні дитини;
- допомога на дітей, котрі перебувають під опікою чи піклуванням;
- допомога на дитину одиноким матерям [11].

У 2015 р. на фінансування допомоги сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям із бюджету м. Тернополя було виділено 174,2 млн. грн., що становило 52,2% від загальної суми видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення. У 2016–2018 рр. абсолютний обсяг цього показника зростав, хоча його питома вага знизилася до рівня 24–35,2% (табл. 2).

Право на безоплатний проїзд транспортом загального користування встановлено законодавчо. За даними Міністерства соціальної політики, на початку 2015 р. таке право мали 9,8 млн. осіб. Крім того, правом безоплатного проїзду в громадському транспорті користувалися 9,1 млн. пенсіонерів за віком. За рахунок коштів бюджету м. Тернополя здійснюється компенсація за пільгове перевезення окремих категорій громадян, причому у 2017–2018 рр. обсяг цієї групи витрат зріс і становив 5,7–5,9% від загального обсягу видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Таблиця 2

Динаміка та структура показників видатків бюджету м. Тернополя на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млрд. грн.	Питома вага, %
Допомога сім'ям з дітьми, малозабезп. сім'ям	174,2	52,3	178,6	31,8	193,7	24,0	241,0	35,2
Додаткові виплати населенню на оплату ЖКП послуг (субсидії)	87,8	26,4	283,3	50,4	464,9	57,7	375,6	54,9
Утримання установ соціального захисту та молодіжної політики	7,4	2,2	9,3	1,6	12,2	1,5	14,5	2,1
Компенсація за пільг. перевезення громадян	1,1	0,3	1,2	0,2	47,9	5,9	39,2	5,7
Інші виплати	62,4	18,8	89,3	16	87,4	10,9	14,4	2,1
Разом	332,9	100	561,7	100	806,1	100	684,7	100

Джерело: сформовано на основі: [8]

Серед видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі значними обсягами вирізняється фінансування освіти. Упродовж 2015–2018 рр. видатки за цією статтею зросли від 368,4 млн. грн. до 846,1 млн. грн., що становило 28,7–34,5% від загального обсягу видатків бюджету м. Тернополя (табл. 1). У м. Тернополі сформовано мережу освітніх закладів, які фінансуються за рахунок коштів бюджету м. Тернополя і задовольняють потреби учнів та їх батьків, враховують освітні потреби громади: 38 закладів дошкільної освіти, 43 закладів загальної середньої освіти, 2 ліцеї, 3 гімназії, 2 початкові школи, 4 заклади позашкільної освіти, 6 професійно-технічних навчальних закладів [10]. Освіта належить до галузей нематеріального виробництва, тому основну частину витрат на надання відповідних послуг становить зарплата та єдиний соціальний внесок (табл. 3).

Моніторинг структури видатків бюджету м. Тернополя по установах освіти свідчить, що лівова їхня частка припадає на оплату праці та нарахування на заробітну плату (63,8–73,8%). Доволі значними є також видатки бюджету м. Тернополя на фінансування комунальних послуг та енергоносіїв установ освіти (8,2–12% від загального обсягу витрат) (табл. 3).

Капітальні видатки здійснювалися за рахунок спеціального фонду бюджету м. Тернополя і передбачали здійснення капітального ремонту, реконструкції, капітальні вкладення. Частка цієї групи видатків становила 3,5–6,6% від загальних витрат по установах освіти бюджету м. Тернополя. Саме за рахунок цих коштів у 2017 р. про-

ведено капітальний ремонт покрівлі, замінено вікна в окремих загальноосвітніх школах, технічному ліцеї [12].

Значними як за обсягами, так і за питомою вагою є видатки бюджету м. Тернополя на охорону здоров'я (10,5–14,8%). Оцінка динаміки цієї групи видатків свідчить про їх зростання упродовж аналізованого періоду від 184,3 млн. грн. до 286,6 млн. грн. (табл. 1).

Із бюджету м. Тернополя фінансуються 8 лікувально-профілактичних установ: Тернопільська міська комунальна лікарня швидкої допомоги, Тернопільська комунальна міська лікарня № 2; міська комунальна лікарня № 3; Тернопільська міська комунальна дитяча лікарня; центр первинної медико-санітарної допомоги з 16 амбулаторій, Тернопільська міська комунальна стоматологічна поліклініка; міська комунальна дитяча стоматологічна поліклініка, Тернопільський міський лікувально-діагностичний центр [10].

У процесі моніторингу видатків бюджету м. Тернополя на фінансування закладів охорони здоров'я виявлено, що їх структура є подібною до закладів освіти (табл. 4).

Переважну частину витрат на фінансування установ охорони здоров'я становить зарплата та єдиний соціальний внесок: їхня питома вага у 2015–2018 рр. становила понад 70% видатків бюджету м. Тернополя на охорону здоров'я. Доволі значними є також видатки бюджету м. Тернополя по фінансуванню комунальних послуг та енергоносіїв (7,1–8,5% від загальних витрат по установах охорони здоров'я). На придбання товарів і послуг (медикаменти, продукти харчування тощо) витра-

Таблиця 3

Динаміка та структура показників видатків бюджету м. Тернополя по установах освіти у 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млрд. грн.	Питома вага, %
Оплата праці	188,1	51,1	259,4	52,4	419,6	59,1	512,0	60,5
Нарахування на заробітну плату	67,4	18,3	56,7	11,4	91,3	12,9	112,3	13,3
Придбання товарів і послуг	21,2	5,8	33,4	6,7	32,8	4,6	67,4	8,0
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	44,2	12,0	52,7	10,6	58,4	8,2	69,4	8,2
Заходи регіональних програм	14,8	4,0	19,7	4,0	26,4	3,7	31,5	3,7
Придбання обладнання	2,1	0,6	6,4	1,3	8,4	1,2	6,7	0,8
Капремонт, реконструкція, капвкладення	15,4	4,2	32,9	6,6	32,2	4,5	29,6	3,5
Інші видатки	15,2	4,1	34,3	6,9	40,8	5,7	17,2	2,0
Разом	368,4	100,0	495,5	100,0	709,9	100,0	846,1	100,0

Джерело: сформовано на основі: [8]

чено упродовж аналізованого періоду 5–8,4% від загальних витрат по установах охорони здоров'я м. Тернополя.

Капітальні видатки здійснювались за рахунок спеціального фонду бюджету м. Тернополя і передбачали здійснення капітального ремонту, реконструкції, капітальні вкладення. Частка цієї групи видатків у 2015–2017 рр. становила 1,7–4,8% від загальних витрат по установах охорони здоров'я. Так, у 2017 р. після реконструкції відкрито інфекційне відділення дитячої комунальної лікарні. Кошти на капітальний ремонт було надано на умовах співфінансування із бюджету м. Тернополя та Державного фонду регіонального розвитку. Загалом на реконструкцію інфекційного відділення було витрачено майже 1,4 млн. грн. – 1,1 млн. грн. з Державного фонду регіонального розвитку та 0,3 млн. грн. із міського бюджету [12]. У 2018 р. капітальні видатки із бюджету м. Тернополя у сферу охорони здоров'я не здійснювались (табл. 4).

У 2015–2017 рр. із бюджету м. Тернополя здійснювалося фінансування заходів в межах державних (регіональних) програм: безоплатне зубопротезування пільгових категорій населення, програма «Доступні ліки», комплексна міська програма «Здоров'я тернополян») [12].

За рахунок коштів бюджету м. Тернополя здійснюється фінансування розгалуженої мережі культурно-мистецьких закладів серед яких: 3 установи культури (міський Палац культури «Березіль» ім. Леся Курбаса, будинок культури «Кутківці», будинок культури «Пронятин»); 2 музичні школи, 1 художня школа, мережа Централізованої бібліотечної системи для дітей та дорослих (12 філій), міський парк культури і відпочинку ім. Т. Шевченка,

парк Національного відродження, парк Топільче, Старий парк та парк «Здоров'я», Український дім Перемога, комунальне підприємство «Палац Кіно», муніципальний духовий оркестр «Оркестр Волі» та муніципальний Галицький камерний оркестр. Водночас питома вага видатків бюджету м. Тернополя на культуру і мистецтво є незначною (3,1–1,9%), причому у 2018 р. ця група видатків знизилася як за абсолютним обсягом, так і за питомою вагою (табл. 1). Основна частина витрат на фінансування закладів культури та мистецтва припадає на оплату праці працівників та єдиний соціальний внесок.

Видатки бюджету м. Тернополя на фізичну культуру і спорт є найнижчими серед установ соціальної сфери як за абсолютним обсягом, так і за питомою вагою (табл. 1). За рахунок коштів бюджету м. Тернополя здійснюється фінансування 6 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, міського центру фізичного здоров'я населення, 3 комунальних підприємств: Тернопільського міського стадіону, Футбольного клубу «Тернопіль», центру дозвілля та молодіжних ініціатив ім. О. Довженка [12]. Значну частину витрат із фінансування фізкультури і спорту займає зарплата та єдиний соціальний внесок працівників спортивних шкіл.

Висновки з проведеного дослідження. Моніторинг видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі дав змогу сформулювати такі висновки.

1. Видатки на соціально-культурні цілі є одними із найпріоритетніших напрямів фінансування з місцевих бюджетів. За рахунок цієї групи видатків забезпечується фінансування таких сфер, як: освіта, охорона здоров'я, фізична культура та спорт, культура і мистецтво, соціальний

Таблиця 4

Динаміка та структура показників видатків бюджету м. Тернополя по установах охорони здоров'я у 2015–2018 рр.

Показники	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.	
	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн.	Питома вага, %	Обсяг, млрд. грн.	Питома вага, %
Оплата праці	102,4	55,6	103,6	55,6	155,2	62,0	167,0	58,3
Нарахування на заробітну плату	36,3	19,7	22,6	12,1	34,4	13,7	37,4	13,0
Придбання товарів і послуг	11,2	6,1	15,6	8,4	12,5	5,0	22,8	8,0
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	15,3	8,3	15,9	8,5	17,4	7,0	20,4	7,1
Заходи регіональних програм	1,8	1,0	3,5	1,9	11,0	4,4	0	0,0
Придбання обладнання	4,3	2,3	5,2	2,8	0	0,0	0	0,0
Капремонт, реконструкція, капвкладення	3,2	1,7	6,2	3,3	11,9	4,8	0	0,0
Інші видатки	9,8	5,3	13,6	7,3	7,8	3,1	39	13,6
Разом	184,3	100,0	186,2	100,0	250,2	100,0	286,6	100,0

Джерело: сформовано на основі: [8]

захист населення. Понад 3/4 усіх коштів бюджету м. Тернополя витрачається на соціально-культурні цілі.

2. Найбільшою питомою вагою серед видатків бюджету м. Тернополя на соціально-культурні цілі характеризуються видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, що зумовлено соціально-економічною нестабільністю в державі, зниженням доходів громадян, зростанням рівня бідності населення.

3. У процесі оцінки динаміки видатків бюджету на соціальний захист населення виявлено, що кошти переважно спрямовуються на реалізацію програм пасивної соціальної підтримки (виплати населенню на оплату житлово-комунальних послуг та допомогу сім'ям з дітьми та малозабезпеченим сім'ям), тому їхня ефективність залишається низькою, оскільки не впливає на зростання доходів населення. На нашу думку, зростання обсягу витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення має активізувати заходи, спрямовані на зниження рівня бідності населення, мотивувати громадян до отримання додаткових трудових доходів.

4. Основна частина видатків на утримання установ соціальної сфери припадає на оплату праці та єдиний соціальний внесок, капітальні видатки на розвиток соціально-культурної сфери є незначними. Вважаємо, що підвищення результативності фінансування закладів цієї сфери можна досягнути шляхом вкладення коштів у її розвиток та підвищення доступності послуг для широких верств населення незалежно від місця проживання та матеріального становища.

Актуальність зазначених проблем зумовлює необхідність подальших досліджень у контексті підвищення ефективності видатків бюджетів на соціально-культурні цілі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Конституція України : 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення 2.08.2019).
2. Фінанси: підручник / за ред. С.І. Юрія, В. М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.
3. Скуратівський В.А., Лібанова Е. М., Палій О.М. Соціальна політика: навч. посіб. Київ: УАДУ, 2003. 364 с.
4. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / С. І. Бандур, Т. А. Заяць, В. І. Куценко [та ін.]; за заг. ред. Б. М. Данилишина. 2-ге вид. доповн. і переробл. Черкаси : Брама-Україна, 2006. 620 с.
5. Шулюк Б.С. Бюджетування видатків сфери соціально-культурних послуг в Україні: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Богдана Степанівна Шулюк. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 254 с.
6. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка України : монограф. / Б. М. Данилишин,

Д. В. Клиновий, Т. В. Пепа ; за наук. ред. Б.М. Данилишина. Ніжин : вид-во «Аспект-Поліграф», 2007. 688 с.

7. Тулай О.І. Державні фінанси і сталий людський розвиток : концептуальні доміанти та діалектична єдність: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 415 с.

8. Виконання видаткової частини бюджету м. Тернополя за 2015–2018 рр. (за функціональною структурою). URL: <https://tmrada.gov.ua/vikonavchiiy-komitet/rishennya-vikonavchogo-komitetu/18480.html>. (дата звернення 5.08.2019).

9. Про надання населенню субсидій у грудні 2018 р.: Експрес випуск URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 2.08.2019).

10. Програма економічного та соціального розвитку Тернопільської міської територіальної громади на 2019 р. URL: <https://tmrada.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/25535.html>. (дата звернення 5.08.2019).

11. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>. (дата звернення 15.08.2019).

12. Інформація про виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Тернополя на 2017 рік: затв. рішенням міської ради від 16.03.2018 р. № 7/23/18. URL: <https://rada.te.ua/ekonomika/programma-sotsialno-ekonomichnogo-rozvitku/19354.html>. (дата звернення 5.08.2019).

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy (1996) [Constitution of Ukraine] 28.06.1996 #254k/96 ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (in Ukrainian). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> (accessed 2 August 2019).
2. Finansy (2008) [Finances] / under editorship of S.I. Yuriy, V.M. Fedosov. Kyiv: Znannya, 2008, 611 p. (in Ukrainian).
3. Skurativskiy V.A., Libanova E.M., Paliy O.V. (2003) Sotsialna polityka [Social politics] Kyiv UADU. 364 p. (in Ukrainian).
4. Sotsialnyi rozvytok Ukrainy: suchasni transformatsii ta perspektyvy (2006) [Social development of Ukraine: modern transformations and perspectives] / S.I. Bandur, T.A. Zayats, V.I. Kutsenko [and others]; under general editorship of B.M. Danylyshyn/ Cherkasy: Brama-Ukraina. 620 p. (in Ukrainian).
5. Shylyuk B.S. (2014) Biudzhetuвання vydatkiv sfery sotsialno-kulturnykh posluh v Ukraini [Budget of expenses of the sphere of social and cultural services in Ukraine] PhD thesis. Ternopil: TNEU. 254 p. (in Ukrainian).
6. Rozvytok produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika Ukrainy (2007) [Development of productive forces and regional economy of Ukraine]. / B.M. Danylyshyn, D.V. Klynoviy, T.V. Pepa; under scientific editorship of B.M. Danylyshyn. Nizhyn: "Aspect-Poligraph" publishing house. 688 p. (in Ukrainian).
7. Tulai O.I. (2016) Derzhavni finansy i stalyy liudskyy rozvytok : kontseptualni dominanty ta dialektychna yednist [State finances and constant human development: conceptual dominants and dialectic unity] Ternopil: TNEU. 415 p. (in Ukrainian).

8. Vykonannia vydatkovoï chastyny biudzhetu m. Ternopolia [Accomplishment of expenditure part of the budget of the city of Ternopil for the period of 2015-2016 (in functional structure)]. (in Ukrainian) URL: <https://tmrada.gov.ua/vikonavchiy-komitet/rishennya-vikonavchogo-komitetu/18480.html>. (accessed 5 August 2019).

9. Pro nadannia naselenniu subsydii u hrudni 2018 r. [On allotment of sub"sidies for the population in December 2018.] Express issue. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (accessed 2 August 2019).

10. Prohrama ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ternopiïskoi miskoi terytorialnoi hromady na 2019 r. [The program of economic and social development of

Ternopil city's territorial community for 2019]. URL: <https://tmrada.gov.ua/sesiys/rishennya-sesii/25535.html>. (in Ukrainian) (accessed 5 August 2019).

11. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu dopomohu simiam z ditmy» (1992) [Law of Ukraine "On state support for families with children"] URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>. (in Ukrainian) (accessed 15 August 2019).

12. Informatsiia pro vykonannia Prohramy ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku m. Ternopolia na 2017 rik [Information about accomplishment of the Program of economic and social development of the city of Ternopil for 2017] URL: <https://rada.te.ua/ekonomika/programa-socialno-ekonomichnogo-rozvitku/19354.html> (in Ukrainian) (accessed 5 August 2019).

Koval Svitlana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Finance the name of S.I. Yuriy
Ternopil National Economic University

Sydor Iryna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Finance the name of S.I. Yuriy
Ternopil National Economic University

MONITORING OF BUDGET EXPENSES OF THE CITY OF TERNOPIL FOR SOCIAL AND CULTURAL GOALS

The purpose of the article. In modern conditions, the interest of the state to human problems grows which foresees protection of rights and freedoms, provision of worthy life conditions at satisfying both individual and collective needs of people. Local budgets provide financing of expenses that are directed at improvement of life level of the population, solving problems of social and economic development of territories. Just because of that in conditions of stable growing of needs of a society, the issues connected with research of expenses of local budgets for social and cultural goals gain special actuality. The importance of the stated problems in conditions of constant changes of budget legislation stipulate the necessity of their further research. The goal of the research is monitoring of budget expenses of the city of Ternopil for social and cultural goals and grounding of directions of raising their effectiveness in the context of provision of social and economic development of territories.

Results. Expenses for social and cultural goals are directed at provision of well-being and social protection of the population, assisting in improvement of health, providing possibilities for realization of human abilities. In the opinion of domestic scientists, budget expenses for social and cultural goals carry out four main functions:

- servicing which assists successful functioning of subjects of social infrastructure;
- protective, directed at creation of conditions for growing of human possibilities;
- reproductive which foresees reproduction and development of human potential, widening and obtaining of knowledge, access to means of existence.
- balancing – for balancing of interests of modern and future generations.

Budget expenses of social and cultural assignment foresee financing of education, culture and arts, health protection, physical training and sports, social provision. In Ukraine financing of expenses of social and cultural assignment is carried out from local budgets.

In the process of estimating of dynamics of budget expenses for social protection of the population it has been manifested that the costs are mainly directed at realization of passive social support program (payment for housing expenses for the population and support for families with children and indigent families). That is why their effectiveness remains low, as they do not influence the increase of people's income. Social transfers are directed at reduction of sharpness of social problems and provision of financial well-being by the mostly needed layers of the population at the level of minimal social standards. In our opinion growing of the volume of expenses for social protection and social provision has to activate the means directed at reduction of the level of poverty of the population, motivating citizens to obtaining additional labor income.

The health protection, education, culture, physical training and sports bodies function in the sphere of non-material production that is why the main part of expenses for their allowance is fallen at payment of labor and single social payment. Capital expenses for the development of social and cultural sphere is insignificant.

Conclusions from the conducted research. Raising of effectiveness of financing of the bodies of the given sphere can be achieved by way of investment of costs into development and raising of accessibility of services for wide layers of the population regardless of the place of living and material status.

Actuality of the stated problems stipulate the necessity of further researches in the context of raising effectiveness of budget expenses for social and cultural goals.